

अक्षय ऊर्जा दिन- २० ऑगस्ट

ऊर्जा म्हणजे काय

ऊर्जा म्हणजे कार्य करण्याची क्षमता

ऊर्जेची मागणी व ऊर्जेचे उपयोग

ऊर्जेची मागणी ग्रामीण भागातही सतत वाढते आहे. सध्या ऊर्जेचा वापर स्वयंपाकासाठी, दिवाबत्तीसाठी, आणि शेतीच्या इतर कामांसाठी केला जातो. एकूण ऊर्जेच्या मागणीपैकी ७५ % ऊर्जा, स्वयंपाक आणि दिवाबत्तीसाठी वापरली जाते. ग्रामीण घरांमध्ये, विजेबरोबरच, परिसरात उपलब्ध असलेली झाडेझुडुपे आणि केरोसीन हयांचाही वापर ऊर्जा मिळवण्यासाठी होतो. शेतीच्या कामांपैकी, पाणी खेचणा-या पंपासाठी, ऊर्जेचा वापर प्रामुख्याने होतो. ही ऊर्जा मिळवण्यासाठी वीज किंवा डिझेल हयांचा वापर केला जातो. विकासकामांसाठी आणि एकंदरीतच आधुनिक राहणीसाठी लागणा-या ऊर्जेची म्हणजेच साध्या भाषेत विजेची गरज भागवण्यासाठी अजूनही खनिज इंधनांचाच वापर मुख्यतः केला जात आहे. परंतु, यामुळे प्रदुषणासारख्या समस्या वाढून जीवसृष्टीला त्रास होत आहे. यासाठीच अपारंपरिक आणि पुनर्वापर करण्यायोग्य ऊर्जेवर भर द्यायला हवा.

२००४ सालापासून, नवीन व पुनर्वापरयोग्य ऊर्जास्रोत मंत्रालयाच्या पुढाकाराने, भारतात हा दिवस साजरा होऊ लागला आहे. पारंपारिक वीज जाळ्यावरील ताण कम होऊन ऊर्जानिर्मितीचे विकेंद्रीकरण व्हावे असाही हेतू यामागे आहे. पहिल्या ऊर्जादिनाच्या निमित्ताने एक पोस्टाचे तिकिटही जारी केले गेले आहे.

उर्जा बचतीचे साधे व सोपे मार्ग

१. सौर औष्णिक कार्यक्रम - सौर औष्णिक तंत्रज्ञानामध्ये सौर उर्जेचा वापर घरगुती ,व्यापारी तसेच औद्योगिक क्षेत्रामध्येपाणी तापविणे तसेच वाफ तयार करून अन्न शिजविणे तसेच विद्युत निर्मिती करणे यासाठी होतो .

२. सौर प्रकाशीय साधने -सौर पॅनेलवर पडणाऱ्या सूर्यकिरणांच्या माध्यमातून विद्युत निर्मिती करण्यात येते .सौर कंदील ,सौर पथदीप ,सौर घरगुती दिवे , सौर पाणी उपसणारा पंप ,सौर विद्युत संच यांसारख्या सौर प्रकाशीय संयंत्राचा दैनंदिन कामामध्ये वापर करता येतो .

३. बायोगॅस : जैविक इंधन

बायोगॅसपासून विद्युत निर्मिती होऊ शकते

बायोगॅस हा स्वयंपाकासाठी इंधन म्हणून वापरता येतो.

४. पवन ऊर्जा वीजनिर्मितीसाठी पवनऊर्जा

देशाच्या ग्रामीण व दुर्गम भागांत, तिथे वारा भरपूर असतो, विकेंद्री पद्धतीने पाणी उपसण्यासाठी आणि विजेच्या छोट्या गरजा भागवण्यासाठी पाणी उपसणार्या पवनचक्क्या, एअरोजनरेटर्स म्हणजे वार्यावर छोट्या प्रमाणात वीजनिर्मितीची यंत्रे तसेच वारा आणि सूर्य ह्यांपासून संयुक्तपणे वीजनिर्मिती करणे हे चांगले उपाय आहेत.

५. गरज नसेल तेव्हा सर्व विद्युत उपकरणे आणि दिवे त्वरित बंद करा.

६. घराच्या भिंती व छताला फिकट रंग द्या.

७. विद्युत उपकरणे व वीज जोडणी साहित्य दर्जेदार वापरा.

८. विजेच्या वहनातील हानी कमी करण्यासाठी योग्य आकाराची वीज तार वापरा

९. फ्रीजमध्ये जादा बर्फ साचू देऊ नका .फ्रीज वेळोवेळी डीफ्रॉस्ट करा .

१०. फ्रीजमधील दरवाजाच्या कडा आणि बिजाग-यातून हवा आत जात नाही ना याबाबत अधूनमधून खात्री करून घ्या .

११. शक्य असेल तेथे कमी क्षमतेचे दिवे वापरा.

१२. सौर उर्जेवर चालणाऱ्या सौर बंभाचा जास्तीत जास्त उपयोग करा .

आपणांस माहित आहे का?

१) १ युनिट विजेची बचत म्हणजेच २ युनिट विजेची निर्मिती होय.

२) औष्णिक वीज निर्मिती प्रकल्पातून उत्पादित झालेल्या १ युनिट विजेची निर्मिती म्हणजेच ३०१५ किलो कॅलरी उष्णतेचे उत्सर्जन, १ किलो CO₂, ०.६ किलो NO₂, ०.९ किलो CO आणि ०.००७ किलो SO₂, वायूची निर्मिती आणि त्यामुळे पर्यावरणाच्या प्रदूषणात वाढ होते.

३) १ मे.वॅ औष्णिक वीज निर्मितीसाठी ५ कोटी रुपये खर्च व त्यासाठी ५ वर्षांचा कालावधी आणि ग्राहकांपर्यंत पोहोचविण्यास दीड ते दोन कोटी खर्च.

स्रोत - महाराष्ट्र उर्जा विकास अभिकरण (meda)